

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS

Veileder til kvalitetssystemet for programvirksomhet i kriminalomsorgen

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 1 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet		Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid

Dokumenthistorikk: Versjon 2.0 godkjent av direktør Kristina Læg Reid 15.12.20.
Kriminalomsorgens høyskole og utdannings senter KRUS.

Versjon	Dato	Endret av	Endringsbeskrivelse

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 2 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet		Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid

Innhold

Forord	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Innledning	4
Om kvalitetssystemet	4
Ansvarsfordeling	5
Hva er programvirksomhet?.....	5
Krav til godkjente programmer: Kjennetegn og indikatorer.....	6
Generelle føringer for gjennomføring av programvirksomhet.....	8
Krav til programledere og deling av programressurser.....	8
Obligatorisk veiledning for programledere.....	8
Evaluering av programvirksomhet.....	8
Fremgangsmåte for å ta i bruk godkjente programmer.....	9
Prosedyre for godkjenning av programvirksomhet til bruk i kriminalomsorgen.....	9

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 3 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet		Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid

Innledning

Dette dokumentet er en veileder til kvalitetssystemet for programvirksomhet, og er ment for de som ønsker å utvikle eller drive med programvirksomhet i kriminalomsorgen. Veilederen bygger på og utdypet det styrende dokumentet «Retningslinjer for programvirksomhet i kriminalomsorgen» (heretter kalt «rundskrivet»), og definerer slik rammene for kvalitetssystemet. Dokumentet gir informasjon om:

- 1) Kvalitetssystemet
- 2) Hva programvirksomhet er, og hvilke krav som stilles for å gjennomføre slik virksomhet
- 3) Spesifikke kjennetegn med indikatorer for hva slags aktivitet som godkjennes som program
- 4) Prosedyre for godkjenning av program

Målgruppen for veilederen er alle som arbeider med, eller har ansvar for utvikling eller drift av programvirksomhet, både ansatte i kriminalomsorgen, andre organisasjoner og etater.

Om kvalitetssystemet

KRUS har ansvar for å utvikle og vedlikeholde kvalitetssystemet for programvirksomheten. Kvalitetssystemet skal sikre et tydelig beslutningsgrunnlag for godkjenning av hvilke aktiviteter som faller innenfor programvirksomheten, og slik bidra til lik gjennomføringspraksis. Kvalitetssystemet består av én styrende, én gjennomførende og én kontrollerende del. Denne veilederen er en del av gjennomførende del, ved å beskrive og utdype føringer og krav til gjennomføring av programvirksomhet.

Styrende del Rundskriv KDI 3/2015 – Retningslinjer for programvirksomheten i kriminalomsorgen
Gjennomførende del Veileder til kvalitetssystemet for programvirksomhet i kriminalomsorgen Nettsiden programbank.no med tilhørende dokumenter
Kontrollerende del Rapportering om gjennomført programvirksomhet gjennom etatssystemene.

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 4 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet	Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid	

Ansvarsfordeling

Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)

KDI stiller overordnede krav til styring og kontroll, og er ansvarlig for organisering, oppfølging og kontroll, samt for årlig gjennomgang og oppfølging av innrapportert aktivitet. KDI er ansvarlig for endelig godkjenning av program, og for revidering og oppdatering av rundskrivet.

Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter (KRUS)

KRUS er faglig ansvarlig for kvalitetssystemet. Dette innebærer innhold og drift av programbank.no, herunder vurdering av søknad om godkjenning av program og anbefaling av program for godkjenning. KRUS er ansvarlig for utvikling og opplæring innenfor enkelte programmer, og skal bidra til veiledning, kunnskaps- og erfaringsdeling.

Lokalt nivå

Leder for enhetene er ansvarlig for at programvirksomheten gjennomføres i henhold til lovverk, generelle føringer for gjennomføring og de krav som er satt til innhold og rammer for det enkelte program. Lokalt nivå søker KRUS om godkjenning av eventuelle egenutviklede programmer gjennom programbank.no, og rapporterer om gjennomføring til KDI.

Hva er programvirksomhet?

Rundskrivet legger føringene for hva slags tiltak rettet mot domfelte og varetektsinnsatte som defineres som programvirksomhet. Rundskrivet omtaler programvirksomhet i kriminalomsorgen som tiltak i form av undervisning, ferdighetstrening og/eller strukturerte samtaler. Videre skal seks kjennetegn være oppfylt for denne type tiltak:

1. Retter seg mot en definert målgruppe og/eller definerte lovbruddsrelaterte områder
2. Tar utgangspunkt i domfeltes eller varetektsinnsattes behov og ressurser
3. Har til hensikt å gi domfelte og/eller varetektsinnsatte ny kunnskap, ferdigheter og innsikt
4. Motiverer til å endre atferdsmønstre og til å motvirke nye straffbare handlinger
5. Er basert på forskning og/eller dokumentert erfaring
6. Er tidsavgrenset

Disse kjennetegnene vil presenteres og utdypes i neste del.

Det er mange aktiviteter og tiltak som ikke faller innunder definisjonen av programvirksomhet, eksempelvis aktiviteter som inngår i skoletilbudet, arbeidstilbudet eller som normalt regnes som fritidsaktiviteter. Straffereaksjoner som f.eks. vilkår ved betinget fengselsstraff, og tjenester som ytes etter helsepersonelloven, lov om alternativ behandling og helse- og omsorgstjenesteloven, faller også utenfor dette kvalitetssystemet. For å unngå sammenblanding med helsetjenester og terapi brukes betegnelsen *behandlingsprogram* om tjenester som ytes etter lovverk som regulerer helsetjenester¹.

¹ Helsepersonelloven, helse- og omsorgstjenesteloven og lov om alternativ behandling. Se nærmere beskrivelse i [IS-8/2012](#), Helsepersonelloven med kommentarer, Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell mv. (se §§1–5).

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 5 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet	Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid	

Det fremgår av rundskrivet at programvirksomhet kan være en del av innholdet i samfunnsstraffen og er sidestilt med samfunnsnyttig tjeneste, arbeid og opplæring innenfor domfeltes aktivitetsplikt etter straffegjennomføringsloven §3.

Krav til godkjente programmer: Kjennetegn og indikatorer

Kjennetegn og indikatorer utgjør en sentral del av kvalitetssystemet. I kvalitetssystemet brukes indikatorer som en sjekklister for å dokumentere at kravene til programvirksomhet er oppfylt. For noen kjennetegn er det vurdert å være overflødig med ytterligere indikatorer. Kjennetegn og indikatorer skal dokumenteres i søknad om godkjenning av program.

Det er et mål at det ikke skal eksistere flere lignende program. Derfor må søker vise på hvilken måte programmet skiller seg fra tilsvarende eksisterende program ved søknad om godkjenning av et nytt.

Retter seg mot en definert målgruppe og/eller definerte lovbruddsrelaterte områder
Programvirksomhet retter seg enten mot spesifikke grupper eller mot bestemte lovbruddsrelaterte områder. Spesifikke grupper kan for eksempel være basert på kjønn, alder eller domslengde. Bestemte lovbruddsrelaterte områder kan for eksempel være vold eller rus.
Indikatorer:
<ul style="list-style-type: none">• Målgruppen og/eller lovbruddsrelatert område er klart formulert og avgrenset• Det kommer tydelig frem på hvilken måte et område er relatert til lovbrudd
Tar utgangspunkt i domfeltes/varetektsinnsattes behov og ressurser
Programvirksomhet er et tilbud til varetektsinnsatte og domfelte under straffegjennomføring, og skal ta utgangspunkt i deres behov. Det skal være frivillig å delta i programmene. Rammene for programvirksomhet skal være fleksible nok til at aktiviteten kan tilpasses ulike behov og ressurser.
Indikatorer:
<ul style="list-style-type: none">• Utvelgelse av deltagere tar hensyn til innsattes behov og ressurser• Programmet har en fleksibilitet som gjør det mulig å tilpasse innholdet til ulike behov og ressurser

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 6 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet	Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid	

Har til hensikt å gi domfelte/varetektsinnsatte ny kunnskap, ferdigheter og innsikt

Programvirksomheten er en del av det totale innholdsarbeidet, og skal legge til rette for at lovbrutere kan gjøre en egeninnsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster. Programvirksomhet bør bidra til et koordinert løslatelsesarbeid, og faktorer som bolig, økonomi, rus og helse er dokumenterte suksessfaktorer i dette arbeidet. Program kan derfor ha som mål å bidra til hjelp og støtte til et løslatelsesarbeid som overtas av andre profesjoner og etater. Kunnskap, ferdigheter og innsikt bør derfor settes i sammenheng med tilbakeføringsarbeidet for hver enkelt domfelt/innsatt.

Indikatorer:

- Konkrete mål for oppnådd kunnskap, ferdigheter og innsikt for deltagerne etter avsluttet program
- Kunnskapen, ferdighetene og innsikten er relevant for deltagerne

Motiverer til å endre atferdsmønstre og å motvirke nye straffbare handlinger

Programmer skal ha som formål å motvirke nye straffbare handlinger, og motivere til endring av atferdsmønstre. Endring av atferdsmønstre skal forstås bredt. Endring kan rette seg mot både individuelle og situasjonelle forhold som gjør det mindre sannsynlig at innsatte begår lovbrudd.

Også endring som ikke er relatert til lovbrudd, men som har sammenheng med gjennomføring av straff eller varetektsfengsling faller innunder dette kjennetegnet. Et eksempel på dette er program om foreldrerollen.

Indikatorer:

- Programmet er egnet til å motivere for å endre atferdsmønstre under gjennomføring av programmet, og etter avsluttet programdeltagelse
- eller
- Programmets innhold har sammenheng med gjennomføring av straff eller varetektsfengsling

Er basert på forskning og/eller dokumentert erfaring

All programvirksomhet skal være kunnskapsbasert. Programvirksomheten kan ha ulike metodiske tilnærminger og kravet til kunnskapsgrunnlag vil variere ut ifra innholdet i det enkelte program. Kunnskapsgrunnlaget som dokumenteres skal stå i forhold til målsetningene for og metodene i programmet.

Indikator:

Metodene som benyttes er egnet for å oppnå programmets målsetning

Er tidsavgrenset

Tiltak som ikke er avgrenset i tid faller ikke innunder programvirksomheten.

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 7 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet	Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid	

Generelle føringer for gjennomføring av programvirksomhet

Krav til programledere og deling av programressurser

En **programleder** er en ansatt i kriminalomsorgen eller i samarbeidende etater (f.eks. kommunen eller NAV) som gjennomfører programvirksomhet i kriminalomsorgen.

Programvirksomheten skal benytte kvalifiserte programledere med dokumenterbar kompetanse.

Kvalifikasjonskravene til programledere er som følger:

1. Generell studiekompetanse
2. Relevant faglig fordypning i straffegjennomføring, helse- og/eller sosialfag, samfunnsfag, jus eller annen relevant fagkrets fra høyskole/universitet eller fra fagskolenivå som tilsvarer 2 års fulltidsstudier. Hva som anses som relevant fordypning, avhenger av det enkelte program
3. Minst 2 års relevant yrkeserfaring.

For programledere med lang yrkeserfaring kan det gjøres unntak fra krav 1 eller 2 dersom arbeidsgiver mener dette er hensiktsmessig. Fengselsbetjenter som er utdannet ved KRUS, har etter dette kvalitetssystemet faglig fordypning i straffegjennomføring, og er kvalifisert til å jobbe som programledere. Det er arbeidsgivers ansvar å gjøre en vurdering av hvem som skal være programledere ved enheten. For enkelte program kreves det ytterligere opplæring utover dette generelle kvalifikasjonskravet, dette fremkommer i beskrivelsen av det enkelte program.

Programressurser er en fellesbetegnelse for dokumenter som skal bidra til en faglig gjennomføring av programvirksomhet. Eksempler på slike dokumenter er prosedyrer, retningslinjer, evalueringer, veiledere og manualer. Programressursene skal bidra til kunnskapsdeling, og gjøres tilgjengelige for programledere i programbank.no.

Obligatorisk veiledning for programledere

Veiledning er obligatorisk for programledere. Dette kravet er satt for å sikre en kompetent gjennomføring av programvirksomheten, og for å trygge og ivareta programlederne i gjennomføringen. Veiledning er et kompleks og mangfoldig område som bygger på en rekke ulike disipliner, og mangfoldet i veiledning vil naturlig nok være et resultat av dette. Enheten står fritt til selv å definere hva som er hensiktsmessig veiledning. Lokale tiltak kan ha mange former når det gjelder omfang, organisering, lengde, tid og hyppighet. Veiledning kan foregå med flere kolleger, én til én og i grupper. Veiledning skal støtte og styrke ansatte i rollen som programleder.

For enkelte program bør det vurderes veiledning med kvalifisert helsepersonell eller veiledning i samarbeid med forvaltningsparter. Dette er også et krav i enkelte programmer. Spesielle krav i enkelte program kan ikke være i strid med kvalitetssystemet og rundskriv KDI 3/2015.

Evaluering av programvirksomhet

Evaluering kan defineres som en systematisk, metodisk innhenting av erfaringer som bidrar til læring og videreutvikling. Evaluering av programmer kan foregå på mange ulike måter, og omfang og hyppighet vurderes i hvert enkelt tilfelle. Evaluering kan for eksempel være en sluttrapport som

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 8 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet		Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid

opsummerer erfaringer eller kvalitative (f.eks. muntlige) tilbakemeldinger underveis som legger grunnlag for justering og forbedring. For programmer som eies av KRUS kan det være obligatorisk evaluering. Evaluering kan gjennomføres av programleder selv, en samarbeidspartner, fagpersoner eller andre.

Fremgangsmåte for å ta i bruk godkjente programmer

Alle som oppfyller kravene som er satt til det enkelte program, kan benytte dette i egen enhet. Kravene til programgjennomføring for det enkelte program fremkommer av programmets presentasjonsside på programbank.no.

Prosedyre for godkjenning av programvirksomhet til bruk i kriminalomsorgen

1. Skjemaet «Søknad om godkjenning av nytt program» på programbank.no fylles ut.
2. Søknaden sendes inn elektronisk på programbank.no.
3. Søknader kan sendes inn når som helst, og vil vurderes fortløpende.
4. KRUS mottar søknaden og kvalitetssikrer at søknaden er fullstendig utfylt. Ferdigstilt søknad lagres i DocuLive.
5. KRUS vurderer hvorvidt kravene til programvirksomhet er oppfylt, om nødvendig ved innhenting av ekstern kompetanse.
6. KRUS anbefaler eller fraråder innvilgelse av søknaden, og oversender vurderingen til KDI for eventuell godkjenning.
7. KDI tar den endelige avgjørelsen om eventuell godkjenning av hvert enkelt program.
8. Søkere fra kriminalomsorgen får svar i DocuLive. Søkere utenfor kriminalomsorgen får svar på e-post, som lagres i DocuLive.
9. Når et program er godkjent presenteres programmet på programbank.no. Teksten på presentasjonssiden utarbeides av KRUS, i samarbeid med søker.
10. Dersom innhold i programmet skal endres (herunder oppdatering av programressurser) sendes søknad om endring av program. Vurdering av endringer følger tilsvarende prosedyre for godkjenning av program.

Type: Gjennomførende	Versjon 2.0	Arkivsak: 2015/13261	Side 9 av 9
Område: Kvalitetssystem programvirksomhet	Godkjent	Godkjent av: Kristina Læg Reid	